

(המשך מעמוד 17)

שיו זה הזמן לעלות לארץ? לא בעוד 10 שנים?

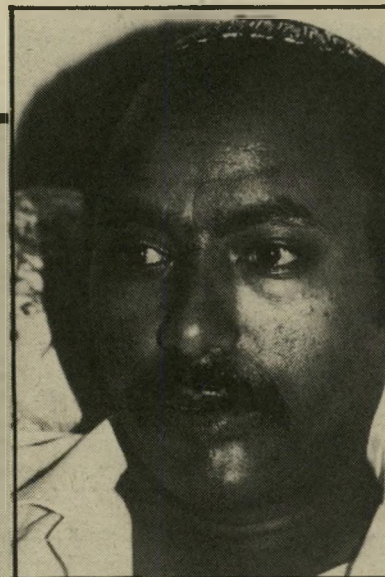
כן, זה היה להם מובן. הם העבירו מדור לדור שאנחנו חוזרים. הם סיפרו שכפי שנכנסנו, כך נצא.

מגיל צעיר אמרו לך שתגיע לארץ? כן.

כשיצאת לדרך, ידעת שיש הרבה

"כליך אנחנו שמחים פה בארץ. אבל ככה, עם הטבילה, מזכירים לנו את העמים האחרים שניסו לשכנע אותנו לשנות את הדת"

יהודים אתיופים העולים לארץ? ידעתי שעולים, לא ידעתי כמה וכאילו דרך. החבר שכתב לי מהארץ לא יכול היה לכתוב שום דבר על הדרך. הוא אפילו לא כתב את שמו, כדי

משה רחמים

חשבתי שזה מין חיסוף

משה רחמים, אחיו המבוגר של אשר, היה הראשון מבני-המשפחה שעלה לארץ. הוא הגיע ב-1937. הוא גם היה מראשוני האתיופים שבאו, וכבר מתחילת דרכו היה פעיל למען הקהילה. כשבא, ערכו לו הרבנים טקס של טבילה והקזתי-דם. ברגע הראשון הוא לא הבין את משמעות העניין, וקיבל את הדברים כעובדה. אחרי כן, כשהבין, נשבר ונתקף דיכאון. היום הוא נלחם למען אחיו ובני-עדתו.

מאז שנולדתי, ידעתי שאני יהודי. כל השכנים מסביב היו יהודים. לא היה לנו שכן גוי במרחק של קילומטרים מסביב. היו גם תופעות של אנטי-שמיות. למשל, בבית-הספר, כשלמדתי בעיר, ביחד עם בני דתות אחרות, היינו יושבים 50 תלמידים בכיתה, ופיתאום מישהו היה צועק בקול רם: "האויב של ישוע" ואז כולם היו מחפשים, עד שהיו מוצאים. זה היה פחד. הייתי צריך להסתיר את עצמי.

בתור יהודי שאוהב את ארץ-אבותיו ושיש לו תיקווה, וכל לילה חולם, היה לי קל לקום ולרוץ ולעלות לארץ. אני לא היהודי היחיד שנמצא בגולה, ושכל מה שהוא חושב זה איך לעלות לארץ-ישראל. ירושלים נחשבת לפלנטה מיוחדת. שלא קשורה בעולם כולו. יחידה במינה. כיום שמוצאים פתח, לא בורחים דרך ולא שואלים — העיקר שאפשר להגיע. קמים ורצים. אז גם אני קמתי ורצתי. עברתי שם תקופה במבונאות כדי לחסוך כסף לעליה. כשהגעתי לארץ, אני זוכר שבכיתי ואכלתי עפר. כל מה שהיה — הרמתי ואכלתי. ואמרתי שזה הקודש. ראיתי, הנה, זה החלום. יותר מאוחר באו רבנים שלא חלמנו עליהם. אחריכן, פיתאום שינו לי את השם. אמא שלי קראה לי צגאו, שפירושו תיקווה. אושר. אחרי יומיים או שלושה הרביקו לי שם, וכל בוקר היו קוראים "משה", ואני הייתי צריך לרדת שנה אני. זה הפריע לי מאוד. למה לדרוקמן משאירים את

הסגנת האתיופים נגד הטבילה

כבר שנתיים אני מבקש תעודת-זהות - והם לא נותנים, בלי להסביר!

לעלות. דאגתי, כי הפסקתי ללמוד, והכייחשוב היה לי להגיד להורים שלי איפה אני נמצא. כי הרבה אנשים שבאו סיפרו לי שהם שכתו אותי וחשבו שאני מת. ושכשכילם אני לא קיים. זה הרגני אותי ורציתי לעלות. גם לא היה נעים להיות שם. אפילו באתיופיה לא הייתי רגיל להיות עם העם האחר, וגם שם לא.

אתה זוכר את היום שיצאת שוב לדרך?

הייתי עם חברים, כשבאו ואמרו לי: "אתה עולה?" שמחתי מאוד, אבל ביקשתי שגם אחי, שהיה איתי, יעלה. אבל לא היה מקום לשנינו. אמרתי שהוא יעלה במקומי, והוא אמר שהוא לא יכול להשאיר אותי, רצה שאני אעלה. התווכחתי. בסוף הוא רחף אותי ועליתי לאוטובוס. לא היה לי נעים להשאיר את האח שלי שם ואת כל העם ששם. רציתי לחכות עד שכולם ילכו משם. מפחד שאני אגיע לפה והלב שלי לא יהיה פה, כי אני יודע את המצב שם. ידעתי שאני אשוב כל הזמן מה קורה שם.

אחרי ארבעה ימים באוניה. ואחריכן באוירון. באנו לכאן.

התרגשת בימים האלה? ישנתי? גם עכשיו עוד לא הפסקתי לחשוב ולהתרגש. כל מקום בדרך שהגעתי אליו, חשבת: אולי זה, אולי זה. עד שהגעתי, סוף-סוף.

מה עשית כשהגעתי?

לקחו אותי למרכז-קליטה באשקלון. זה היה כלילה. למחרת בא אח שלי והביא אותי לפה. לדירה שלו.

אחרי שיבוע ימים לקחו אותי למרכז-קליטה בנצרת, שם למדתי חמישה חודשים באולפן. בכיתה היינו רק שני אתיופים, האחרים היו מכל

"אנשים לא מבינים אותנו. אני משתגע כשאני שומע את העניין של הטבילה. לא ציפנו שיגידו שאנחנו צריכים לעבור טבילה"

מיני ארצות. היה טוב, היה מצויין. כל אחד התעניין לעזור לי. שבועיים אחרי שהגעתי כתבתי להורים. אני יודע שהמיכתב הזה הגיע. היום כבר כמעט לא מגיעים מיכתבים, אבל המיכתב ההוא הגיע אליהם.

אתה חושב שהם יבואו?

אני מקווה מאה אחוז, אבל אני לא יודע. יש לי עוד שלושה אחים שם. יש לי אח שיצא כמוני לדרך, אחרי שאני עליתי. שמעתי מסיפורים מה קרה לו. הוא הגיע למקום מסוים, בא לראות את הדרך ואיך העליה. הוא רצה לחזור ולהביא את ההורים, וכבר שנה וארבעה חודשים ואין שום דבר, לא שומעים ממנו כלום. או שלא אמרו לנו שהוא מת.

אבא שלי חשב שהוא הגיע לארץ וביקש שאם הוא ישנו, שאכתוב לו, הוא מודאג. היתה לו תיקווה שהוא הגיע לפה.

אני לא יכול לישון בלילות. אני יודע איפה ההורים שלי נמצאים ומה עובר עליהם. היה לי יותר טוב אילו הייתי יודע שאח שלי חי וקיים.

מה עשית אחרי שסיימת את הלימודים?

הלכתי לבית-הספר חקלאי במיקווי-ישראל. (המשך בעמוד 43)

העולם הזה 2500

שלא יפגעו במישפחה שלו. הוא כתב לי על מעשים שעשינו ביחד, ומוזה יכולתי להבין מיהו.

היו לך בדרך רגעים של ייאוש?

לא. אפילו שכל יום הרגשתי שאני מת, שאין לי כוח. בבוקר הייתי קם ומרגיש כמו מכונית שנתנו לה דלק. הייתי שמח. זה כוח רוחני, זה הקרוש-בדרך-הוא שתמדך בנו. זו לא עזרה של בן-אדם.

קבעו כמה קילומטרים נלך כל יום ומתי ננח בכל פעם. חוץ מזה, צריך היה לחשוב מה יקרה אם יתפסו אותנו. מה יעשו לנו.

מה היה קורה אילו תפסו אתכם? הממשלה החליטה שכאשר תופסים יהודים בורחים — מי שתופס אותם יכול לקחת את הרכוש שיש להם, ואת האנשים הוא נותן לממשלה.

ומה הממשלה עושה בהם? שמה אותם בבית-כלא. לפני שבאתי, היו אנשים שנתפסו בדרך וישבו בכלא. כששיחררו אותם, למחרת הם יצאו איתי לדרך. אין מה לעשות, כולם אומרים שלמחרת השיחרור הם ייצאו שוב לדרך.

מה לבשת כשיצאת לדרך? מדים של בית-הספר בצבע כחול.

היה לך גם תיק של בית-הספר וספרים?

היו לי רק שני ספרים, כי פחדתי לקחת יותר. לקחת תיק, בגדים?

היו לי כמה בגדים להחליף ועוד כמה רבדים. איפה ישנתם בלילות?

בלילות כמעט לא ישנים. הולכים גם בלילה, הכינינו ללכת בלילה, גם בגלל הפחד מהאנשים. הגענו למקום מסוים, ושם חלק מהאנשים היו חוזרים הביתה, להביא את המישפחות. אחרי שהם ראו את הדרך ולמדו אותה, הם חזרו.

"אחרי הטבילה רציתי להתאבד!"

שאני לא טוב, ומחזירים אותי מאיפה שבאתי... אבל כל-כך סבלתי. כל-כך חלמתי, עזבתי את האמא שלי ואת המישפחה שלי. בשביל ירושלים עזבתי הכל, כל מה שיש. ירושלים היתה אמא שלי. אבא שלי, אח שלי, הכל, כל החיים שלי. אבל ברגע שאמרנו לי כך, לא היה איכפת לי

השם. זה שם יהודי? למה לנו משנים לשם עברי? זה כמו אצל ישוע — כשטובלים, אז נותנים שם נוצרי בזמן הטבילה. גם לנו עושים ככה. הגענו לארץ ביום רביעי. ביום חמישי לקחו אותנו לירושלים, לקחו אותנו למקום, היו שם דופאים. לא ידעתי מה הולך בפלנטה המיוחדת

משה רחמים במידבר באתיופיה

סבלתי סבל רב והייתי חולה!

לעזוב הכל ולחזור לשם. אבל בהתחלה לא אמרו לי כלום. ועכשיו אני פה, ואני נשאר פה, וברוך-השם יש לי מישפחה ושני אחים. איך שחלמנו — נהיה בארץ. ניתן לה והיא נתן לנו. עכשיו, חס וחלילה ושלום, אני לא חושב לעזוב את הארץ. אבל אילו בהתחלה כשהייתי נודד, כשלא היתה לי מישפחה, היו אומרים לי "אם לא תעשה טבילה והקזתי-דם, אתה צריך לחזור" הייתי חושב אחרת. עכשיו אני יודע שזה שלי ואין לאף אחד זכות להגיד לי לעזוב.

הכל טוב פה בארץ, חוץ מהרבנים והגיוענות שלהם. בעזרת השם, יהיה מה שיהיה, בטוח יהיה טוב. בטוח לא ניתן את ידנו לרבר הזה, כמו שהם קובעים לעצמם — אנחנו גם נקבע לעצמנו. אנחנו נילחם עד הגבול, עד כמה שאפשר, כדי שנוכל להתחזק, כדי שהכל יהיה כסידורו. אם לא יהיה, מכסימון נחפש דרך אחרת.

הזו חשבתי שזה מין חיסוף. הם לבשו חלוקים לבנים, היו ארבעה. כשהחזרתי ביום שישי לאולפן, הכל התברר לי. בשבת אמרו לנו לעלות לתורה. אחריכן מחאו כפיים ואמרו: "עכשיו אתם יהודים גמורים" זה פגע בי. ניסיתי להתאבד. שאלתי את עצמי מי אני. לא מצאתי תשובה. אני חולם מה אני ולמה, בגילי, מאז שאני עומד על הרגליים. מאז שהתחלתי לדבר, ידעתי שאני יהודי, ולמה היום אני נקרע ככה? אילו היתה לי אפשרות אחרת, אז כסדר. אבל אין לי יותר מזה. זו המדינה שלי וזו הדת שלי ולא היתה לי ברירה. ארבעה חודשים אחרי זה הייתי במיטה. לא יכולתי לצאת החוצה ולא לראות בן-אדם. סבלתי סבל רב. הייתי חולה. הם פשוט לא אמרו כלום. לוא היו מסבירים לי שאני נוצרי, או כל דבר אחר, ולכן צריך לעבור את כל הטקס — או בסדר. אילו היו אומרים